

ELS MASDOVELLES I VILAFRANCA

ANTONI MASSANELL I ESCLASSANS

A partir del matrimoni format per Pere Joan de Masdovelles i Isabel de Vilafranca, d'on arrenca la branca que podem denominar vilafranguina, ja que la de l'Arboç podem donar-la per acabada a principis del segle XVI, anem relacionant tots els noms d'aquelles persones corresponents a aquesta nissaga, definitivament extingida el 1726, que hem anat extreient de documentació dipositada en arxius vilafranquins.

Tot i això, encara que en un principi no era pas aquesta la nostra intenció com es desprèn pel títol del treball, no ens hem sabut estar de parlar d'altres Masdovelles, anteriors al matrimoni esmentat o bé de la branca de l'Arboç, quan n'hem trobat dades inèdites.

AGRAÏMENT

Ens cal fer públic el nostre agraïment envers l'amic Jacint Sastre i Tutusaús, de Sitges, tant per haver-nos lliurat desinteressadament la dada de 1276, la més antiga que aportem, com per l'ajuda que hem rebut per a la comprensió de diversos textos llatins.

ELS MASDOVELLES I VILAFRANCA

L'any 1978, Vicenç Carbonell i Virella va publicar a la primera *Miscel·lània Penedesenca* un treball que titulava «Els Masdovelles, llinatge del Penedès».⁽¹⁾ Com sigui que al llarg d'aquests darrers anys hem anat espigolant, dels arxius vilafranquins, diverses notícies inèdites sobre aquesta família, especialment corresponents als segles XVI, XVII i primer quart del XVIII, és pel que creiem que no serà en va que insistim sobre el tema.

La nostra primera intenció, però, com es desprèn del títol que donem al present treball, era la de limitar-nos a donar només notícia dels membres d'aquesta família que, d'una manera breu o bé continuada, vagin tenint relació amb la capital penedesenca, lloc on a partir de mitjan segle XVI i fins a les acaballes del XVII vindrà a ser una de les seus dels Masdovelles ja que, a més, també disposaven de residència a la ciutat de Barcelona i, encara, a les Pujades (Castellví de la Marca). Tot i això, davant nous documents que hem anat trobant a última hora, en els quals es fa referència a membres d'aquesta família però amb domicili a l'Arboç i a Barcelona, hem cregut que, malgrat fos apartar-nos dels nostres primers propòsits, no podíem desaproveitar aquesta ocasió i silenci-los.

A més, quan ja estàvem donant per enllestida la nostra tasca, ens hem assabentat de l'existència d'un altre treball referent a aquest mateix tema, «Dades sobre la família dels Masdovelles», de Rafael Conde Delgado de Molina.⁽²⁾ Veiem que també centra el tema als segles XIV i XV. En farem referència en els moments oportuns.

Al costat de la majoria dels subtítols que van sortint al llarg d'aquest treball, posem, entre parèntesi, la data o dates extremes que, del personatge en qüestió, se'n tenen dades documentals.

QUÈ ENS DIU, D'AQUESTA NISSAGA, EL LLIBRE VERD DE VILAFRANCA?

Aquest llibre, en una nota escrita l'any 1601,⁽³⁾ ens relaciona les denominacions d'uns carrers que «com s'ha trobat i es pot veure en els llibres antics dels anys mil dos-cents fins mil quatre-cents i tants... es trobarien i es troben en part que prenen el nom de sants i de persones principals». Aquests carrers (fem esment només dels que fan referència a «persones il·lustres») eren els següents: «Lo carrer de tal de Penyafort, lo carrer de tal de Aigua viva, lo carrer de March de Ovelles, lo carrer de tal de Vall moll, lo carrer de tal de Moncada, lo carrer de dona Constança de Servelló, lo carrer de tal Pellicer, lo carrer de tal de Puigmoltó. Tots cavellés de la pnt. vila y vegueria de aquella».

D'alguns d'aquests carrers, n'hem pogut trobar referències en diversos documents i, per tant, els hem pogut datar. Així el de Penyafort (1341-1408), el d'Aiguaviva (1324-1427), el de Bernat Pellicer (1340-1429) i el de Marc de Puigmoltó (1394 fins als nostres dies). Però dels altres, per més que són bastants els manuscrits dels segles XIV i XV que hem consultat, no ens ha estat possible, almenys fins avui, de poder-ne localitzar cap altra dada fora d'aquesta del *Llibre Verd*.

El que un carrer dugués el nom d'una persona, així almenys ho hem pogut constatar diverses vegades, només podia ser per dues raons: o perquè hi residia, que acostumava a ser el més freqüent dels casos, o bé perquè hi tenia propietats. Per tant, cal donar per cert que, originàriament, el nom d'un carrer, quan aquest havia estat pres d'una persona, era contemporani al de la persona en qüestió.

De fet, doncs, per aquesta dada del *Llibre Verd*, hem de creure que, ja fos al segle XIII, XIV o XV, hi havia un Marc d'Ovelles resident a Vilafranca o, de no ser així, que almenys hi tenia alguna casa o propietat.

No obstant això, la semblança dels noms, «Marc d'Ovelles» i «Masdovelles», ens indueix a sospitar si no seria aquest segon el nom cor-

recte, ja que es dona el cas que cap dels altres cavallers de la relació són citats amb el nom propi sinó només amb el cognom sol. Volem remarcar que, en altres documents d'aquella època, ens hem adonat que quan es desconeix el nom de pila d'una persona, aquest hi és reemplaçat, com en els casos que ja hem esmentat, per la paraula «Tal» o bé per una simple «T». Aquest, però, precisament no és el cas del personatge que ens interessa. Què creure'n, doncs? Es tracta d'un error, això és, que el cronista va trasmutar en nom la primera síl·laba del cognom, o realment va existir un Marc d'Ovelles?

Pere Regull i Pagès,⁽⁴⁾ quan relaciona tots aquests noms de carrers presos de cavallers i nobles, que malgrat no n'indiqui la procedència es veu clar que van ser extrets del *Llibre Verd*, la denominació que hi fa constar és la de «Masdovelles». La de «March de Ovelles», doncs, la devia creure errònia, com d'altres errors hi ha en el nostre *Llibre Verd*.

Tot i això, no ignorem que el cognom «Ovella» existia. Així sabem d'un tal Guillem Bernat Ovella, que es troba en documents dels anys 1117 i 1147.⁽⁵⁾ D'ésser, doncs, «Marc d'Ovelles» el veritable nom d'aquest cavaller vilafranquí, sembla que l'hauríem de situar dins el segle XII ja que, tal com opina l'esmentat Vicenç Carbonell,⁽⁶⁾ els Ovelles devien ser possiblement avantpassats dels Masdovelles.

BERNAT DE MASDOVELLES (1276)

Deixant de banda aquest enigmàtic «Marc d'Ovelles», el primer membre d'aquesta família que nosaltres podem documentar és un tal Bernat de Masdovelles. Tot i que un dels marges del text original on se'n parla està un xic mutilat i no permet de llegir-ne les ratlles completes, sembla que cal considerar-lo de la veïna població de l'Arboç. El transcrivim: «IX kalendas marcii (anno Domini M CC LXXV)», o sigui, a 22 de febrer de 1276, «Cert és que.n A[rnau] Tort liurà an Bernat de Masdovelles l mul d. aqueles peyores que avia fetes als hòmens de s.A[rboç?...] / per raó de la sentència de contumaci contra els, lo qual mul promet tornar en poder del veger tota via que els assegurèn en poder [...] / que fasen so que en la dita sentència és contengut o tota via que.ls dits hòmens agesen carta o manament del senyor [...] / de la dita sentència, salves emperò al dit Bernat les mesions ledesmes que agés fetes en lo dit mul».⁽⁷⁾ Arnau Tort era el lloctinent del veguer de Vilafranca.

ELS MASDOVELLES EN DOCUMENTS VILAFRANQUINS DEL SEGLE XIV

Les primeres dades que extreiem d'un document dipositat en arxiu vilafranquí són del febrer del 1325 i fan referència a una tal Manseya, vídua de Guerau de Masdovelles i hereva universal de Bertran de Masdovelles, cavaller, fill seu, també difunt, el procurador de la qual, P. de Castellví, reclama d'en P. d'Argençola, tudor de l'hereu d'en Bn. Pugdat de Vilafranca, difunt, i de la seva muller Guilla, 500 sous barcelonesos.⁽⁸⁾ No se'ns diu, però, del lloc on són.

L'únic d'aquests tres membres de la família Masdovelles, que acabem de citar, que apareix en l'arbre genealògic que ens presenta l'esmentat Rafael Conde⁽⁹⁾ és en Bertran, del qual ens diu que el 1322 el rei Jaume II donà autorització per treure de València 70 cafissos de blat.⁽¹⁰⁾ Ara comprenem, potser, perquè el *Diccionari biogràfic Albertí* l'esmenta com a cavaller valencià quan el 1323 anà a lluitar a Sardenya amb l'expedició que dirigí l'infant Alfons per sotmetre l'illa a l'obediència del rei Jaume II.⁽¹¹⁾ El fet que al febrer de 1325 ja hagués mort ens pot fer pensar que devia sucumbir en aquella lluita.

Un altre personatge que ens apareix és Pere de Masdovelles, cavaller, com es pot comprovar pel document de 13 d'abril de 1342 del qual fem menció a l'apèndix (document I). Volem creure que cal identificar-lo amb el Pere de Masdovelles qualificat de «miles» i domiciliat «in vicinatico Villefranche», segons document de 1332.⁽¹²⁾

EL TOPÒNIM MASDOVELLES (1378-1400)

Com a altra notícia, seguint un ordre cronològic, ens trobem amb la sorpresa que el cognom Masdovelles ha esdevingut també topònim. Així almenys consta en uns llevadors de 1378 a 1383.⁽¹³⁾ Aquestes són les dades que extreiem del primer d'ells en l'apartat «Sensal d'ordi»: «It. ne ffa en Pos. Trestul a Mas Doveles». «It ne ffa en March Masià per l peça de terra que ha ha Mas Doveles». I en el de 1384 se'ns parla d'una vinya: «per l vinya que és al Mas Doveles».

Aquest lloc, segons un document de 1400, estava situat molt a prop de l'església de Sant Salvador: «ad locum vocatum Mas Dovelles sait

Dos aspectes de les restes de l'antic castell de les Pujades (Castellví de la Marca), on a partir de mitjan segle XVI i fins a les acaballes del XVII disposaven de residència els Masdovelles (foto Joan Virella-1967 i Joan Rosselló-1979).

prope ecciam. Sti. Salvatoris».⁽¹⁴⁾ D'aquest mateix any en tenim una nova dada amb la denominació de Quadra de Masdovelles. Se'ns diu que la peça de terra que estava en aquest lloc limitava, per una part, amb el camí general que anava de Vilafranca a l'Arboç. A partir de 1424, però, deixem de trobar referències d'aquest topònim si bé en un full solt sense data, que cal creure de mitjan segle XIX i en el qual hi ha escrit el podríem dir paral·lelisme existent entre uns quants topònims vilafranquins, trobem aquest: «S. Salvadó: Quadra de Masdovelles».

Posseïm una altra dada, cronològicament anterior a les que acabem d'exposar, concretament de 1340, el text de la qual transcrivim a l'apèndix (document II), en què es fa referència a una inquisició «se feu contra els del grech d'en Masdoveles». Quin sentit hem de donar, però, a la paraula grec? En Jacint Sastre i Tutusaus ens suggereix que caldria, potser, entendre-ho com si es parlés d'un esclau procedent de la Mediterrània oriental (grec, albanès o eslau) de confessió ortodoxa. Nosaltres pensem, basant-nos en un text de 1427 en el qual se'ns parla de les afrontacions d'una propietat i es diu que limitava, per una banda, amb «un camí qui va a la dita capella [la de Santa Maria dels Horts] e, d'altra part, ab lo GRECH d'en Guillem Batle, notari»,⁽¹⁵⁾ que podria, potser, referir-se a una vinya tenint en compte un dels significats del mot GREC: «varietat de raïm i de vi, que de tot d'una sembla flux però després fa molt d'efecte».⁽¹⁶⁾ A més, amb el topònim «els Grecs», era coneguda, als segles XVIII i XIX, una partida de terra: «per un jornal y mitg de terra als Grechs o Coll de Bou»,⁽¹⁷⁾ que cal situar a la Pelegrina.

De tractar-se, doncs, d'una vinya, tindríem esment d'una propietat dels Masdovelles, encara que no sabríem en quin indret situar-la.

A més, ens cal creure que, al terme de Castellet, també existia el topònim Masdovelles. Almenys un dels tres testimonis que consten en el pergami núm. 931/7 de l'ACPV, de 19 de gener de 1479, surt citat així: "Petrus Çerdà de Masdovelles termini castri de Castelleto".

GUILLEM DE MASDOVELLES (1389-1438)

Poeta dels segles XIV-XV, probablement nat a la veïna vila de l'Arboç,⁽¹⁸⁾ Quan vivia a Barcelona, veiem que amb motiu d'exercir el càrrec d'oïdor de comptes, venia a fer algun que altre sojorn a Vilafranca. Almenys molt sovint se l'esmenta en el Dietari de la Diputació des de

1418 a 1422: «partí l'on. en Guillem de Masdovelles per anar a Vilafranca del Penedès» (14 de novembre de 1420) on féu cinc dies d'estada.⁽¹⁹⁾

En el testament que el 12 de novembre de 1415 fa Elisceneta, vídua de Galceran de Barberà i castlana de Vilafranca i del castell de Cubelles, foren designats com a marmessors, a més de Ramon Guillem de Montoliu, de la casa de Renau, i de Jaume de Miralpeix, senyor de la Quadra de Gallifa, del terme del castell de Cubelles, ambdós donzells, els també donzells Guillem de Masdovelles, de la ciutat de Barcelona, i Dalmau de Masdovelles, de la vila de l'Arboç.⁽²⁰⁾ Tot i que ací no s'indica, Guillem i Dalmau eren germans.⁽²¹⁾

En un altre document, Pere Lluís de Vilafranca, el 2 de juny de 1430, actua com a marmessor del testament de Galceran de Vilafranca, cavaller, i ho fa junt amb els altres marmessors, en aquest cas Francesc de Pla, canonge de Barcelona, Úrsula, esposa de Guerau de Montbrú, Francesc Ripoll, prevere de Vilafranca, i Guillem de Masdovelles, donzell.⁽²²⁾

DALMAU DE MASDOVELLES (1415-1430)

Els documents ens el donen com a domiciliat a l'Arboç (any 1415) com acabem de fer esment a l'apartat anterior. Estava casat amb Mundina.

El 24 d'abril de 1430 va tenir lloc la creació i venda d'un censal mort, fet a carta de gràcia per Joan d'Avinyó, donzell, domiciliat a Vilafranca, i la seva esposa Agnès, a favor de Mundina, muller d'en Dalmau de Masdovelles. Aquesta operació va dur-se a terme per redimir el censal mort que Guillem de Masdovelles, donzell, domiciliat a la ciutat de Barcelona, va empenyorar a nom de l'atorgant.⁽²³⁾ Dalmau de Masdovelles va morir prop de l'any 1431.⁽²⁴⁾

PERE LLUÍS DE VILAFRANCA (1430-1443)

Donem notícia d'aquest personatge ja que es tracta del pare d'Isabel de Vilafranca, la qual contraurà matrimoni amb un fill de l'esmentat Dalmau de Masdovelles, en Pere Joan de Masdovelles.⁽²⁵⁾

Ja hem fet esment, en parlar de Guillem de Masdovelles, que en data 2 de juny de 1430, «Petrus Ludovicus de Vilafrancha domicellis domos de les Pujades site in Penitum» actua com a marmessor del testament de Galceran de Vilafranca.

L'any 1443, en trobem una altra dada: «Item vagua una quartera X puyerons de ordi que deu fer en P. Luís de Vilafrancha per una terra que ha prop la sua casa de les Pujades e no vol pagar».⁽²⁶⁾

Anys a venir, els successius descendents de Pere Joan de Masdovelles i d'Isabel de Vilafranca, els trobem citats com a «Sr. de la casa de les Pujades». I, a més, continuaran mantenint fins a la seva extinció el cognom Vilafranca: «de Masdovelles i Vilafranca». El patrimoni, doncs, de Pere Lluís de Vilafranca, devia anar a les mans dels Masdovelles.

PERE JOAN DE MASDOVELLES († ja 1454)

El poeta Pere Joan de Masdovelles, fill de Dalmau de Masdovelles i germà del també poeta Joan Berenguer, va contreure matrimoni, com ja hem dit, amb Isabel de Vilafranca, filla de Pere Lluís de Vilafranca. És d'aquesta branca que descendiran tots els Masdovelles que, transcorreguts uns anys, s'establiran a la capital penedesenca. Aquest matrimoni va celebrar-se després de l'any 1436 ja que Isabel, en aquell any, encara era fadrina.⁽²⁷⁾ El 1446 o 1447, segons el document "Copia presbiteros eccie. Ville ffranche", se'l cita com a batlle de Vilafranca.

El fet que a mitjan any 1454 Pere Joan de Masdovelles ja hagués mort, deixant dos fills pupils, ens fa suposar que devia morir relativament jove. El document d'on extreiem aquesta informació, de 26 de juny de l'any indicat, ens dona a conèixer que en tal dia va tenir lloc la venda d'un censal mort atorgada per Clara, esposa del venerable Joan Prats, draper de Vilafranca, a favor de l'honorable Joan Berenguer de Masdovelles, cavaller, domiciliat a la vila de l'Arboç, i d'Isabel, viuda del venerable Pere Joan de Masdovelles, donzell, domiciliat al Penedès, tutors de Galceran i de Joan de Masdovelles, fills pupils dels esmentats Pere Joan de Masdovelles i d'Isabel.⁽²⁸⁾

ISABEL DE VILAFRANCA, MULLER DE PERE JOAN DE MASDOVELLES, ENTERRADA A VILAFRANCA? (1436-1454)

En el més modern dels dos *Liber aniversariorum* de la Comunitat de Preveres de Santa Maria de Vilafranca, compost, segons sembla, al 1579, a la pàgina corresponent al dia 19 de març, hi ha la nota següent: «Demà y haurà aniversari per les ànimes de... y de na Izabel muller de Pere Joan de Masdovelles».⁽²⁹⁾

Si bé podem dir que sabem el dia i el mes en què va tenir lloc el seu enterrament, un 19 de març, ja que hem pogut comprovar que per regla general correspon al dia anterior en què se li celebra l'aniversari (això, però, només en aquells casos en què se'ls fa un sol aniversari anual), no, en canvi, l'any, ja que mai no se'n fa esment.

El que anualment se li celebrés un aniversari a l'església de Santa Maria de Vilafranca, ens pot fer pensar que és que va morir en aquesta població i, per tant, que hi podia viure, fet aquest darrer que sembla que no hem pas d'admetre. A més, cal tenir en compte que en cap dels dos llibres d'aniversaris citats no es fa esment que se n'hagin de celebrar ni per al seu marit ni per cap membre de les dues primeres generacions de descendents d'aquest matrimoni. Enfront, doncs, d'això, ens decanem a creure que si se li celebra un aniversari és simplement perquè hi devia ser duta a enterrar. La hipòtesi en què ens basem per argumentar-ho és aquesta:

Els Vilafranca, si bé de moment ignorem quin parentiu podia haver-hi entre el pare d'Isabel i el matrimoni que anem a citar, disposaven, el 1407, d'un vas mortuori a la capella de Jesucrist. D'això ens dóna testimoni el llibre de procurador de l'any indicat en el qual es fa esment que el procurador de la Comunitat de Preveres de Santa Maria va donar, el dia 3 de setembre, dos sous a la persona «qui portà la hossa de la muller d'en P, de Villafraque de Sent Martí qui serà lexada a la capella de Jhesuchrist» com també tres sous a en Domingo, fuster, «per l casa que féu per metra la dita ossa», i, a més, un diner per «mitga cista».⁽³⁰⁾

Mig any després, 30 de març de 1408, l'indicat procurador fa efectiu un sou a «en Fre, en Mascort e en Perulles qui portaren lo lit de morts i obriren lo vas de la capella de Jhesuchrist com fem lo tresiat de la muller

d'en P. de Villafrañcha».⁽³¹⁾ També van ser donats sis diners a Bartomeu Riba, torredà, «per sonar los senys», o sigui les campanes.

Aquesta dona havia fet testament el 4 d'agost de 1390 i feia hereu dels seus béns al seu marit: «La dona na Clara, muller del honorable en P. de Vilafrancha, donzell, domiciliat en terme del castell de Sent Martí Çaroque en son darrer testament féu hereu lo dit P. de Vilafrancha marit seu».⁽³²⁾

El que en Pere de Vilafranca estigués domiciliat a Sant Martí Sarroca venia motivat pel fet que la reina Violant de Bar, esdevinguda senyora del castell de dit lloc per cessió del rei Joan I, marit seu, el 4 de maig de 1387 va establir per batlle de l'esmentat castell a Pere de Vilafranca, fill del batlle que hi havia tingut l'infant Martí quan n'era senyor.⁽³³⁾

En ambdós llibres d'aniversaris es fa referència, el dia 8 de setembre, a l'aniversari del «venerable Petris de Villafrañcha, XL sols». No sabem fins a quin punt podem pensar que es tracta de la mateixa persona ja que de Clara de Vilafranca no en trobem cap dada. Sí d'una tal «dne. Gme. [Guillema] de Villafrañcha», el dia 15 de setembre. S'hi fa esment també de la mateixa quantitat: «XL sols».

A més, la nostra hipòtesi es fonamenta en una altra base ja que sabem que els Masdovelles tenien tomba pròpia en aquesta mateixa capella de Jesucrist, que després va passar a ser reconeguda amb el nom de capella de Sant Miquel i que ara correspon a la capella del Santíssim, si bé aleshores, tot i que ja tenia dos metres mes de fondària que les altres capelles de Santa Maria,⁽³⁴⁾ era més reduïda que l'actual, que va ser inaugurada l'any 1810.⁽³⁵⁾ No podria tractar-se, doncs, del mateix vas funerari dels Vilafranca que, per herència, hagués passat a la família Masdovelles?

JOAN BERENGUER DE MASDOVELLES (1443-1476)

Germà de Pere Joan i domiciliat a l'Arboç. L'any 1443, els procuradors de la Comunitat de Preveres de Vilafranca «posen en dade CLX lliures les quals an dades e pagades a moss. Johan Bng. de Masdoveyes les quals li devia lo senyer en Johan de Aviñó de les quals li feya sensalmort les quals li an remudes».⁽³⁶⁾

Més endavant, 1456-1457, trobem tres noves referències d'aquest personatge: «It doní en Ferregut i sou VI qui anà dissaptra a XXVIII de maig del any MCCCCLset per portar una letre al honorable Moss. Johan Bng. de Mas dovelles en la qual le avisave que vingués per quant lo honorable en P. Çastrade era ací per enlestir una empare que lo senyer en Bnt. Muntayola havia feta per rehó de XXXX lliures que dehia que li eren degudes de temps que era stat clavari e fou trobat que res no li era degut e de fet ferma en la dita iornada».⁽³⁷⁾

«It. fou determenat en la dita iornada per los curadors que de rosechs pessats fossen donades al dit moss. Johan Bng. de Mas dovelles per moss. Pujades nou lliures.» En l'albarà que justifica aquesta darrera despesa, se'n fa esment com a «cavaller en la vila de Sarbós domiciliat».

En aquells anys es fa present, de tant en tant, a Vilafranca. Així el 17 de gener de 1459, en arribar Joan II a Vilafranca, en Joan Berenguer de Masdovelles li llegí, davant el seu seguici, una cançó que plagué tant a fra Lluís Despuig, mestre de Muntesa, que aquest la tornà a llegir.⁽³⁸⁾

Novament, al juliol de 1461, també a la nostra vila, el mateix Joan Berenguer adreçà a la reina, Joana Enríquez, una poesia sobre la concòrdia feta entre Joan II i el consell de Catalunya i la Treva entre el bisbe d'Urgell i el comte de Prades.⁽³⁹⁾ A l'octubre de 1476, encara vivia.⁽⁴⁰⁾

GUILLEM JOAN DE MASDOVELLES (1484-1502)

D'en Guillem Joan de Masdovelles, fill del citat Joan Berenguer i de Blanca, són diverses les dades que extreiem dels arxius vilafranquins, de les quals anem a deixar-ne constància.

L'any 1484, en les partides de les rendes de les misses quotidianes de mossèn Abella, un tal Masdovelles, que no pot ser altre que en Guillem Joan, fa «en Jacme Gual com a curador d'en Johan Gual de la Riba encara en nom propi obligats XXXV sous reduyts a XXIII sous. Modo en Batle, fuster, en octubre».⁽⁴¹⁾

El 7 d'agost de 1490 té lloc la creació i venda d'un censal mort, de valor 10 lliures anuals, atorgada per Francesca, viuda de Joan Gual,

donzell, senyor de la casa de la Riba, Joan Gual, donzell, fill dels indicats, i Pere Fàbregues, procurador d'en Guillem Joan de Masdovelles, a favor del discret Blai Merles, prevere de Vilafranca.⁽⁴²⁾

No hem pogut esbrinar al llarg de quins anys Guillem Joan de Masdovelles va ostentar el càrrec de veguer de Vilafranca, però el 21 de març de 1499 va donar poder al ja mencionat Joan Gual, donzell, de la casa de la Riba, que, en nom d'ell, renunciés a l'esmentat càrrec davant el lloctinent general del Principat de Catalunya.⁽⁴³⁾

Sis dies més tard duu a terme la venda de cinc sous de censal mort anuals, a carta de gràcia, a Joan Sabaté, prevere beneficiat de l'església de Santa Maria de Vilafranca.⁽⁴⁴⁾ Transcorreguts uns anys (1553) aquest censal mort serà redimit per la senyora Joana, viuda de Lluís Joan de Masdovelles: «Més a quinze de setembre any dit [1553] rebí sinc lliures de la Sora. Masdovellas per aquels sinc sous havia enpenyorats m^o Guillem de Masdovelles, cavaler, a m^o Joan Sabater prevere, he dos sous he sis de porrata.»⁽⁴⁵⁾ El fet que els redimeixi com a hereva i successora (en Guillem Joan era cosí germà del pare del marit de l'esmentada) sembla indicar-nos que la branca dels Masdovelles de l'Arboç devia restar extingida a principis del segle XVI.

En data 23 de març de 1502 tenim coneixement d'un establiment enfitèutic atorgat per Joanot Gual, donzell, procurador de Guillem Joan de Masdovelles, a favor de Pere Gual, pagès del mas de l'Alzina, d'una peça de terra de set quartons situada a la parròquia de Sant Jaume de Moja, al lloc anomenat «Pera Borda».⁽⁴⁶⁾

L'u de maig de 1511, Guillem Joan de Masdovelles ja havia mort.

JOANA DE MASDOVELLES (1495-1511)

Germana de Guillem Joan de Masdovelles. Estava casada amb Jeroni Julià, cavaller. En una de les clàusules dels capítols matrimonials que l'any 1495 van fer Galceran d'Aiguaviva i Anna de Masdovelles,⁽⁴⁷⁾ es fa esment que en cas que el temps fixat per fer les esposalles o les noces es pogués allargar, aquest fet havia d'ésser posat en coneixement de dues persones, una per cada part. La designada per la part d'Anna va

ser «el magnífich moss. Hierònim Julià, cavaller», que, cal suposar que ja seria aleshores el marit de Joana de Masdovelles.

Aquest, l'u de maig de 1511 ja havia mort ja que en tal data, Joana de Masdovelles, hereva de Joan Berenguer de Masdovelles i també de Guillem Joan de Masdovelles, o sigui, del seu pare i del seu germà, respectivament, en atorgar venda a favor de Pere Benaprès, paraire de l'Arboç, d'un hort situat al terme d'aquella vila al lloc anomenat Pou Vell, pel preu de deu lliures barceloneses, ens surt citada com a vídua.⁽⁴⁸⁾ (Apèndix. Document III.)

GALCERAN DE MASDOVELLES (1454)

El més gran dels dos fills varons que hem localitzat del matrimoni format per Pere Joan de Masdovelles i Isabel de Vilafranca. L'única dada que n'hem aconseguit és la ja citada de 1454 en què, orfe de pare, està sota la tutoria de la seva mare i del seu oncle Joan Berenguer de Masdovelles. Devia morir sent encara un infant o bé molt jove ja que, a més de no trobar-ne altres dades, veiem que qui prossegueix amb el títol de «Sr. de la casa de las Pujades» és el seu germà menor, Joan.

JOAN I DE MASDOVELLES (1454-1502)

Germà del suara esmentat Galceran. Vivent ja el 1454. És el Joan de Masdovelles que apareix citat en el testament que la seva germana Isabel va fer l'any 1488⁽⁴⁹⁾ i, probablement, el poeta d'igual nom que Martí de Riquer situa cronològicament «potser ja molt acostat al segle XVI».

L'any 1480, «Joan de Masdoveles de les Pujades», després de llarg temps de qüestionar un reclam que havia interposat contra els béns que rebia mossèn Pere Soval, degà del Penedès, obtentor d'un personat instituit per Úrsula, vídua de Guerau de Montbrú, a l'altar de Sant Marc de l'església de Vilafranca, que consistia en un censal de propietat de 40 lliures i de pensió anual 50 sous sobre els homes de Castellví, arriba a fer una concòrdia amb l'esmentat prevere. Era el motiu d'aquest reclam un censal que en Joan de Masdovelles prenia de propietat de 56 lliures i pensió 80 sous. El resultat va ser que mossèn Soval «ha haguda de donar de comptans al dit Masdoveles certa quantitat e més li ha hagut a

donar lo dit censal així que pren com en pencions que lo dit personat prenia sobre los dits hòmens de Caltelviy». ⁽⁵⁰⁾

El 22 de desembre de 1495 pels capítols matrimonials⁽⁵¹⁾ que fa la seva filla, donzella, Anna, amb en Galceran d'Aiguaviva (en Galceran d'Aiguaviva era, aleshores, «menor de XXV anys maior de XXIII», per tant calculem que devia haver nascut per allà el 1471), fill de mossèn Marquet d'Aiguaviva, llavors ja difunt, donzell i senyor de la casa i quadra d'Aiguaviva, del bisbat de Barcelona, i de la senyora Aldonsa, vivent, ens assabentem que aquest Joan de Masdovelles, «donzell, Senyor de la casa de les Puiades situada en la vegueria de Vilafranca de Penedès», estava casat amb una tal Càndida, ambdós vivents, que, tenint en compte que en un passatge d'aquest document on es parla de Joan de Masdovelles es fa menció del «magnífich moss. Joan de Caramany qº cunyat seu», hi ha possibilitats que la muller d'en Masdovelles procedís d'aquesta família.

El dot que els Masdovelles assignen a la seva filla Anna és de 14.000 sous moneda barcelonesa, equivalents a 700 lliures. D'una part d'aquest dot en respon «aquell censal de pensió anual de XV liures lo quali ell dit moss. Joan de Masdovelles com a usufructuari e la dita Càndida com a propietària reben e han acostumat rebre cascun any a trenta del mes de agost en e sobre la algama de Miravet de la Castellania de Emposta a rahó de XX milia per mil de anual pensió». D'una altra part, també, un «censalmort de pensió anual de XXV lliures barceloneses, lo qual jo dit Joan de Masdovelles reb e acostumat de haver e rebre cascun any en la festa de Sant Macià apòstol sobre la terra que lo reverend abbat de Sant Cugat de Vellès té en Penedès ço és los castells de Sent Oliva, Bonastre, lo Vanrell, Albinyana, Sent Vicens dels Caldés e la quadra del Albornar».

El primer d'octubre de 1502, en Joan de Masdovelles va signar un arbitratge amb l'esmentat gendre seu, Galceran d'Aiguaviva.⁽⁵²⁾ No hem aconseguit de saber-ne res més.

JOAN II DE MASDOVELLES (*1479? † ja 1524)

Fill de Joan I de Masdovelles i de Càndida, en trobem notícia en els capítols matrimonials, anteriorment mencionats, de la seva germana

Anna, si bé, perquè no hi hagi confusió amb el nom del seu pare, ens surt citat per Joanot. Tenint en compte que al desembre de 1495, segons aquest mateix document, era «menor de XXV anys maior de XV», cal calcular que devia néixer el 1479.

En els capítols matrimonials que el 22 de febrer de 1524⁽⁵³⁾ fa el seu fill Lluís Joan de Masdovelles, ens surt citat ja per Joan i com a «donzell señor de la casa de les Puiades», però ja era difunt. Consta com a esposa seva «Aldonça Rosanes, última muller sua vivint», mare de Lluís Joan.

En l'arbre genealògic dels Masdovelles, de Rafal Conde,⁽⁵⁴⁾ trobem a faltar-hi una generació, cosa comprensible si tenim en compte el fet d'haver-hi dos Joan de Masdovelles consecutius.

LLUÍS JOAN DE MASDOVELLES (*1506? † 1541)

Lluís Joan de Masdovelles,⁽⁵⁵⁾ fill de Joan II de Masdovelles i d'Aldonça Rosanes, va fer capítols matrimonials el dia 22 de febrer de 1524 amb Joanota Ferran,⁽⁵⁶⁾ donzella vilafranquina, filla de Gaspar Ferran, burgès i mercader, aleshores ja difunt, i de Castellana, darrera muller d'aquest. Era germana de Simon Ferran, cavaller. Es tracta de la família que va donar nom al carrer d'en Ferran.

Els dos futurs contraents, que segons l'esmentat document havien de fer «les esposales vuy per tot lo die e les noces de la prop sdevenidora festa de Pasco ha un any», devien contreure matrimoni essent molt joves ja que se'ns diu que ell, el febrer de 1524, era «menor de vint y cinch anys maior emperò de decet», i ella, «menor de vint y cinch anys maior emperò de quatorze». Cal creure, doncs, que quan van casar-se tindrien uns 19 i 16 anys, respectivament. En Lluís Joan de Masdovelles, per tant, hauria nascut l'any 1506, i ella, aproximadament, el 1509.

Poques dades més podem aportar d'aquest Masdovelles a no ser ja la del dia del seu òbit, esdevingut a Vilafranca l'any 1541: «Dilluns a XXXI de octubre y agué cos present del Senyor Lluís Mas de Ovelles. Volgueren generalitat».⁽⁵⁷⁾ És el primer membre baró d'aquesta nissaga que consta en el segon llibre d'aniversaris: «31 d'octubre. Demà y haurà anniversari... del magch. m^{re} Luys Joan de Masdovelles, cavaller».⁽⁵⁸⁾ (Fem notar que ens surt citat de dues maneres: Lluís Joan i Lluís.) Aquest fet ens demostra ben clarament que aleshores els Masdovelles ja s'havien

domiciliat a Vilafranca. Des de quan, però? De fet, sembla que ha d'ésser amb posterioritat al 1524 ja que en els esmentats capítols matrimonials al pare d'ell se'l cita com a senyor de la casa de les Pujades.

LA CASA DELS MASDOVELLES A VILAFRANCA

Tot i que documentalment no podem aportar per ara cap dada de la domiciliació dels Masdovelles a Vilafranca anterior a 1539, en el qual en data 27 de juny en Pere Riu va fer una venda, a compte, a «la Sora. Masdovelles» per valor de 36 sous,⁽⁵⁹⁾ sembla que no hem de dubtar que ja devia fer un temps que hi habitaven. En quina casa, però? Aquella de la qual Vicenç Carbonell ens dóna notícia que l'any 1514 un tal Lluís de Masdovelles, donzell, n'era hereu⁽⁶⁰⁾ i que no sabem en quin carrer situar? O bé aquesta família, quan mor en Lluís Joan, ja es trobava residint al carrer de Santa Maria, com veurem més endavant, ja que així consta en el fogatge de 1553?

Pel que podem deduir, sembla que la família Masdovelles passa a viure a l'edifici del carrer de Santa Maria poc temps després de la mort del cap de casa, en Lluís Joan de Masdovelles, o sigui el 1543, ja que en el llevador de les rendes de les misses quotidianes de 1545 consta la partida següent: «Sant Jordi. Abril. Més fa la senyora Joana de Masdovellas cinquanta sous de censal pagadós lo dia de Sant Jordi los quals cinquanta sous són stats consignats per lo magnífich mos. Symeon Ferran y lo senyor n. Antoni Verdaguer, mermasors de la ànima del venerable mos. Joan Verdaguer pre. segons apar en poder de m^o Joan Lòpiz noth. de la pnt, vila a XX de juny de MDXXXIII. Són per la cotidiana del sobredit mos. Verdaguer pre.»⁽⁶¹⁾

En el llevador de 1549, aquests cinquanta sous de censal ja no són pagadors el dia de Sant Jordi sinó a primer de maig, i així ho seran successivament, i tot i que fins anys després, 1571, no es fa esment en el text que ho són «per la casa tenen en lo carrer de Sancta Maria», cal creure que des de 1543 ja eren fets efectius pel mateix concepte.

Sembla que la família Masdovelles residirà en aquest immoble, o continuarà sent-ne propietària, fins a l'any 1619, en què vénen pagant els cinquanta sous de censal estipulats, o bé uns pocs anys més, ja que en el llevador de 1626 (els dels sis anys anteriors no hi són) l'esmentat

censal «per la casa al carrer de Santa Maria» ja va a nom d'un tal Joan Caldes, i no podem dubtar que faci referència a un altre edifici ja que aquesta partida ocupa el mateix lloc i ordre que ocupava els anys anteriors dins les altres partides del mes de maig. A partir, però, de l'any següent, 1627, perdem tota referència d'aquest immoble. Tot i això, com exposarem més endavant, els Masdovelles continuaran disposant, si bé en un altre carrer, de casa residencial a Vilafranca.

Retornem, però, a la «casa situada dins los murs de Vilafranca y en lo carrer vulgarment dit de Sta. Maria»,⁽⁶²⁾ que és on el 21 de maig de 1584 fa testament la senyora Joana, viuda de Lluís Joan de Masdovelles. Com que es dona la circumstància que aquesta «vídua militar» és la primera persona que encapçala la llista dels focs compresos en el bloc de carrers formats pels de Santa Maria, Coll, Sant Bernat, Vall del Castell, Call i Canyamars, del fogatge de 1553,⁽⁶³⁾ cal creure, ja que tenim la certesa que la relació dels focs segueix l'ordre dels edificis d'aquests carrers, que llavors aquesta família vivia al començament del carrer de Santa Maria. I això ens ho acaba de confirmar el document que transcriu mossèn Agustí Coy sobre la compra de l'edifici de l'actual casa de la vila, el 1559, quan diu que aquest afrontava per «tramontana ab cases de la Sra. Masdovehes, viuda, y part ab lo carrer de Santa Maria».⁽⁶⁴⁾ De fet, però, no es tractava pas de la primera casa del carrer indicat, sinó de la segona, ja que la primera, en fer cantonada amb el carrer de la Cort i ser aquest un carrer de major importància que no el de Santa Maria, passava a ser relacionada com d'aquell carrer.

JOANA, ESPOSA DE LLUÍS JOAN DE MASDOVELLES (*1509? † 1584)

Filla de Gaspar Ferran i de Castellana, va néixer, segons deduïm, l'any 1509. Si el fet d'haver mort el seu marit relativament jove, calculem als 35 anys d'edat, pot ésser un motiu que hagi influït que siguin ben escasses les dades que, quant a ell, hàgim trobat, en canvi no passa pas el mateix amb ella, ja que la localitzem una infinitat de vegades en les partides de baptisme compreses entre l'any 1545 (les més antigues que es conserven són de l'any anterior) i el 15 d'abril de 1584, en les quals consta com a padrina de diversos infants batejats. I encara podem comprovar com, el dia 8 de maig de l'esmentat 1584, paga les 21 lliures

i 6 sous de censal per la quotidiana del seu fill Miquel, tal com venia fent anualment des de 1576.⁽⁶⁵⁾

El 21 de maig de 1584, «detenguda de maleïtia», fa testament⁽⁶⁶⁾ i cal creure que moriria pocs dies després pel fet que l'aniversari que se li celebrava tenia lloc el dia 25 de maig: «aniversari... de la señora Joana de Masdovelles viuda».⁽⁶⁷⁾ Quan mor deuria tenir uns 75 anys.

Sembla confirmar-nos el que diem sobre el dia del seu traspàs el fet que les 5 lliures i 2 sous que el juliol d'aquell mateix any «fa la magnífica señora Joana de Masdovelles vídua muller relicta del magch. moss. Lluis Joan de Masdovelles q^o, cavaller, lo dia de la festa de Sancta Anna per una missa ha fundada quiscun diumenge en lo altar de la Capella de Jesuchrist y un nocturno de morts finides les primeres vespres de la dita festa de Sancta Anna y un aniversari solemne en la matexa festa de Sancta Anna»,⁽⁶⁸⁾ ja no consta que les hagi fet efectives ella sinó la Sra. Peramola, o sigui, la seva filla.

D'aquest aniversari solemne, també se'n fa referència en l'indicat llibre d'aniversaris. I encara que consta que és per a la seva ànima, en aquest cas no té res a veure amb la data de la seva mort, ja que en el testament del seu fill Miquel, de l'any 1574, ja se'n fa esment: «...y un aniversari lo dia de Santa Anna en lo mes de agost [sic] ab un nocturn de mors lo dia abans après de vespres».⁽⁶⁹⁾ El text en qüestió diu: «26 de juliol. Demà... y haurà aniversari solemne en lo altar de Jesuchrist per ànima de la señora Joana de Masdovelles muller relicta del mgch. m^o Loys Joan de Masdovelles señor de les Pujades ab diacha y sotsdiacha y lietania cantada y acabades les segones vespres del dia de St. jaume se celebrarà un nocturn de morts ab laudes cantades y ab túmol segons se acostume en nostra sglésia.»⁽⁷⁰⁾

No sabem amb exactitud els fills que va tenir el matrimoni format per Lluís Joan de Masdovelles i Joana, però n'hem pogut localitzar tres: Castellana, Lluís i Miquel, i és del llibre de baptismes d'on comencem a extreure'n les primeres dades.

Quant als dos fills, Lluís i Miquel, volem fer esment d'un fet que nosaltres creiem que pot ser-nos d'utilitat a fi d'esbrinar, aproximadament, l'any de la seva naixença.

Ens trobem, en confrontar entre 1560 i 1578, els llevadors de les rendes de les misses quotidianes en els anys dels quals se'n conserven

els exemplars (1560, 62, 63, 64, 67, 71, 74, 75, 76 i 78) que l'any 1560 el cens va a càrrec de la senyora Masdovelles, viuda. Els censos de 1562, 63 i 64, ja són a càrrec de Lluís de Masdovelles, donzell, per tornar el 1567 a fer-se responsable del pagament la senyora Masdovelles, mare de l'esmentat Lluís.

En els llevadors següents de 1571, 74 i 75, ha tornat a haver-hi canvis de nom i ara es fa menció de Miquel de Masdovelles, cavaller, fill també de la indicada dona. Novament, però, 1576 i 78, se'n torna a fer càrrec la mare, si bé el cens ara va a nom dels hereus de Miquel de Masdovelles.

Els canvis de nom, per una banda, a favor de la mare tenen una clara explicació, ja que són motivats per les morts de Lluís (1564) i de Miquel (1575). Ara, quan aquests canvis són al revés, o sigui, quan la mare deixa pas als fills, l'explicació que volem donar-hi és que aquests havien assolit la majoria d'edat, o sigui, els 25 anys.

Així tenim que Lluís, el germà gran, apareix citat per primer cop el 1562, si bé també ja podria figurar-hi el 1561. Quant a Miquel, el 1571, encara que també podria constar-hi des de 1568. Si reculem, doncs, vint-i-cinc anys, Lluís hauria pogut néixer entre 1536 i 1537, i Miquel, entre 1542 i 1546. Quant a aquest darrer, pel fet de saber que el seu pare va morir el 31 d'octubre de 1541, només podem donar com a any vàlid de naixença el 1542, i hauríem de creure que es tracta d'un fill pòstum.

CASTELLANA DE MASDOVELLES (*1532? † 1605)

Castellana de Masdovelles, que la creiem la més gran dels tres fills del matrimoni format per Lluís Joan de Masdovelles i Joana, apareix inscrita com a padrina en tres partides de baptisme dels anys 1546, 1551 i 1554. Si bé en la primera no és mencionada pel seu nom de pila sinó simplement fent ús de la forma «la filla de la Seniorsa Joana de Masdovellas», sembla que no hem de pensar que pugui tractar-se d'una altra filla. Aleshores encara era donzella. No sabem quan va contreure matrimoni amb Lluís Jover, de la ciutat de Tarragona, però el 13 d'octubre de 1563 ja consta com a esposa seva en una partida de baptisme: «padrina la Sra. Castellana Jovera, filla del Sor. Masdovelles». En una altra partida molt més tardana, de 4 de gener de 1573, apareix esmentat

el seu marit també en la condició de padrí: «lo señor m^o Luís Jover». En el testament que Miquel de Masdovelles, germà de Castellana, fa l'11 de juliol de 1574,⁽⁷¹⁾ encara ens surt esmentat: «Luís Jover de la ciutat de Terragona cunyat meu».

Castellana, a no tardar, enviudarà i contraurà novament matrimoni. El seu nou marit serà Pons de Peramola i de Vallterra, també viudo, ja que tenim notícia d'un fill seu, Honorat de Peramola i de Vallterra, «Sr. de Marchovan en la vila de Agramunt y de Vilafrancha domiciliat», el qual, en el testament que fa en aquesta darrera vila el 19 de maig de 1582,⁽⁷²⁾ consta que descendeix, per línia materna, dels Cornet, domiciliats a Barcelona.

En no aparèixer Castellana al llarg d'una colla d'anys en les partides de baptisme, cal creure-la vivint a la ciutat de Tarragona, d'on hem vist que era el seu primer marit. Comencem a retrobar-la, ara però com a «senyora Castellana Pera Mola filla de la Sra. Masdovellas», a partir del 8 d'agost de 1579. I fins a l'any 1591, tant a ella com al seu marit, els anirem trobant citats, i de manera bastant constant, en les partides de baptisme exercint de padrins. De no haver-se extraviat les partides dels deu anys següents, probablement els hauriem anat localitzant fins a les acaballes del segle XVI ja que per altres documents en tenim notícia fins al 1598. Tot i això en un escrit de 1597 ja se'ls cita com a habitants de Barcelona.

Sembla que Castellana devia morir el 1605 ja que en el llibre de procurador d'aquell any consta aquesta partida: «Las tres liuras dels nocturnos del cos present tinc rebut de m^o Pera Mola per sa muller».⁽⁷³⁾

El 12 de gener se li celebrava, a l'església de Santa Maria de Vilafranca, un aniversari: «anniversari... per l'ànima de la señora Castellana Mas de ovelas Pera mola».⁽⁷⁴⁾ No consta que se'n celebressin per als seus dos marits.

Padrina d'un bateig celebrat el 22 d'abril de 1589, va ser-ne Eulàlia Castellana de Peramola. Probablement, filla del primer matrimoni Peramola.

Castellana és qui, en morir la seva mare, va anar pagant el cens de la casa del carrer de Santa Maria fins a l'any 1598, en el qual es fa esment que «és entrat areu m^o Masdovelles cavalier abitant en Barcelona».⁽⁷⁵⁾

Aleshores aquest hereu, o sigui Lluís II, deuria haver complert els 25 anys, edat en què es devia assolir la majoritat.

LLUÍS I DE MASDOVELLES (*1537? † 1564)

De Lluís I de Masdovelles, que hem calculat que devia néixer per allà el 1536-37, comencem a trobar-ne notícies el 13 de març de 1551 (padrí en una partida de baptisme) i anys successius (1552, 53, 57, 58 i 60). Suposem que devia morir l'any 1564 ja que en el llibre de procurador d'aquell any consta que aquest havia rebut «a XXI de abril de 1564 tres liuras... de un aniversari s.és celebrat en nostra sglésia per ànima del magnífic mossèn Lluís de Masdovelles, cavaler».⁽⁷⁶⁾ Igualment se'n fa referència en el llibre *Posades y exidas arxiu*.⁽⁷⁷⁾ Hem de creure que era solter i que, en morir, tindria uns 27 anys d'edat. Segons el llibre d'aniversaris, aquest se li venia celebrant el dia 22 d'abril: «anniversari per les ànimes de... m^o Luys de Masdovellas cavaller».⁽⁷⁸⁾

MIQUEL I DE MASDOVELLES (*1542? † 1575)

D'en Miquel de Masdovelles, que creiem nascut el 1542, les primeres dades aconseguides són dels anys 1559 i 1561, en la primera de les quals ja se'l cita com a cavaller. Ignorem quan va contreure matrimoni, si bé ha d'ésser amb anterioritat al 28 de setembre de 1566 ja que, en tal dia, en una partida de baptisme, es fa referència a la «Senyora Masdovelles, menor de dies» perquè no sigui confosa amb la seva sogra Joana, «la Sra. Masdovelles, major de dies» (17 d'agost de 1567). Ens ho confirma una altra partida (22 de desembre de 1567) en la qual consta com a «padrina la Senyora Masdovelles, muller de m^o Miquel Masdovelles». El nom de l'esposa era Leonor o Leonor Eulàlia, ja que se la cita d'ambdues maneres.

D'aquest matrimoni tenim dades del baptisme de dos dels seus fills: el de Violant Joana (7 de novembre de 1570) i el de Lluís Joan Francesc Berenguer (21 d'agost de 1573).

L'11 de juliol de 1574, Miquel de Masdovelles «sa per gràcia de Déu de cos y pensa» fa testament.⁽⁷⁹⁾ El que ens sorprèn és que dos dies més tard tenim notícia que la seva esposa «Elianor» és extremunciada.⁽⁸⁰⁾

Una pura coincidència? En l'esmentat testament, a més de fer referència a la seva muller i a la seva mare, Joana de Masdovelles, només se'ns dóna notícia d'un sol descendent seu: «Fill Luís... de edat de vuit o nou mesos poch més o menys» (de fet, estava a punt de complir-ne onze). Això ens dóna a entendre que la seva filla Violant Joana i altres fills, suposant que n'hagués tingut amb anterioritat, ja havien mort.

Miquel de Masdovelles, però, no trigarà a morir. Va ser a finals d'abril de 1575, quan només tindria uns 33 anys d'edat: «Item pos en rebuda a 2 de maig [de 1575] me dóna y paga la señora Joana de Masdovelles, vídua, tres liuras... y són per lo aniversari o nocturn de morts se celebrà devant lo cos pnt. del magnífic m^e Miquel de Masdovelles, cavaller».⁽⁸¹⁾ Són dos, al llarg de l'any, segons el llibre d'aniversaris, els que se li celebraven: un el 28 de març i l'altre el 28 d'abril.

El mateix dia 2 de maig, la mare d'en Miquel, la senyora Joana de Masdovelles, viuda, hereva universal del patrimoni dels Masdovelles, fa efectiva, a la Comunitat de Preveres de Santa Maria de Vilafranca, la quantitat de 365 lliures, tantes com dies té l'any, «per una missa fundada en dita yglésia per la ànima del damunt dit Miquel de Masdovelles celebradora quiscun dia del any en lo altar de Hiesuchrist. Apar de dita fundació ab acte fermat dit dia en poder de m^e Joan Sala notari de Barcelona e d'altra part he rebut de dita Sra. Joana de Masdovelles sexanta y una liura... per dos dinés se han de donar al prevere vindrà la demunt dita missa o la del dia, so és un diner per lo escolà y un diner per les candeles y se han de pagar de la bossa, per so se obliga la venerable Comunitat a dir dita missa a les deu y a les onze ores, so és de 29 de mars fins a 29 de setembre a les deu ores y de 29 de setembre fins a 29 de mars a les onze ores. Apar del acte en poder del demunt dit notari de Barcelona dit dia y any.»⁽⁸²⁾

L'esmentat Miquel de Masdovelles era confrare de Santa Llúcia ja que en el llibre de llucier de 1575, en les despeses fetes pels administradors d'aquesta confraria, es fa esment, en data 20 de maig, que havien pagat «dos sous per ànimes de dos confreres, és a saber per ànima de Steve Masuel y per ànima de m^e Miquel Masdovelles».⁽⁸³⁾

En el llibre de procura de 1577 trobem una nova referència a misses que han estat celebrades per l'ànima de l'esmentat Miquel de Masdovelles. El text diu: «E més tinch rebut dit dia (dilluns, 4 de febrer) sinquanta lliures... de la señora Joana de Masdovelles, vídua, són per bestreta ne

havia feta dita comunitat per aquelles mil misses se són celebrades en Nra. Iglésia per ànima del Magch. Mossèn Miquel de Masdovelles, cavaller, fill de dita senyora Joana de Masdovelles com consta en son darrer y últim testament». ⁽⁸⁴⁾

De Leonor, esposa de Miquel, no n'aconseguim altra dada que la que consta en el testament de la seva sogra, de 21 de maig de 1584, la qual en fer esment del seu nét Lluís, ens diu que és «fill de Miquel de Masdovelles y de la Sra. Eleonor, muller sua, fill y nora meus». No apareix en el llibre d'aniversaris.

ALTRES MASDOVELLES

A més dels tres fills del matrimoni format per Lluís Joan i Joana, sembla que cal que n'hi incloquem un altre, un tal Nofre o Onofre de Masdovelles que localitzem els anys 1545 i 1546 en sengles partides de baptisme. En el llibre d'aniversaris (se li celebrava el 18 de maig) consta com a prevere, i en el llibre *Posades y exidas arxiu* es fa esment que en data 16 de maig de 1549 va haver-hi un aniversari per l'ànima d'Onofre de Masdovelles prevere, «lo qual mai avia cantat missa». Això ens dona a entendre que devia morir jove.

Un altre membre de la família fou Dionisa de Masdovelles, que figura també en dues altres partides de baptisme (31 de juliol i 18 d'octubre de 1561): «Padrina la Senyora dona Dyonisa de Masdovelles».

Més endavant, 1591, també en una partida de baptisme, trobem com a padrí un tal m^o Francesc de Masdovelles. Rafael Conde ens situa un Masdovelles d'igual nom ⁽⁸⁵⁾ com a fill de Miquel i de Leonor Llorac. Ignorem si pot tractar-se de la mateixa persona. Tant aquest Francesc com Dionisa, però, no apareixen en el llibre d'aniversaris.

LLUÍS II DE MASDOVELLES (*1573 † ja 1645)

Quan, el 1584, la senyora Joana, viuda de Lluís Joan de Masdovelles, fa testament, ⁽⁸⁶⁾ només fa menció de dos descendents directes seus: la seva filla Castellana, casada amb Pons de Peramola i de Vallterra, i el seu nét Lluís de Masdovelles, fill de Miquel de Masdovelles i de Leonor.

Cal creure, doncs, que no n'hi havia d'altres. Aquest nét Lluís, que cal identificar-lo amb «Lluís, Joan, Francesc, Berenguer», batejat a Vilafranca el dia 21 d'agost de 1573, com ja hem fet esment, quan mor el seu pare l'abril de 1575 només tenia un any i vuit mesos d'edat, i no n'aconseguim noves referències fins a l'any 1597. Aleshores se'l dona com a domiciliat en dos llocs: a Barcelona i a Vilafranca. Tot i això no és fins al 1605 que podem aportar notícies concretes del seu pas o estada per Vilafranca, lloc que potser passarà a ser la seva residència habitual ja que veiem que és on neixen els seus fills.

Va contreure matrimoni amb Maria de Copons, filla de Lluís de Copons, donzell, senyor de Llor, i de Mariagna de Pons, ambdós ja difunts el 1604.

Aquest casament, pel que podem deduir, devia tenir lloc l'indicat 1604 ja que en el testament que Maria de Copons fa el 26 d'octubre d'aquell any,⁽⁸⁷⁾ a més de fer-se esment que ja és esposa d'en Lluís de Masdovelles, també s'assenyala que el fa «sana per gràcia de Déu de cos y de pensa». El que no el faci, doncs, estant malalta ni en època d'epidèmies i, a més, que els fills que li coneixem neixin posteriorment al seu testament, ens indueix a creure que el motiu pel qual va fer-lo podia haver estat l'haver contret matrimoni.

D'aquesta unió hem trobat registrades en el llibre de baptismes vilafranquí de l'any 1605 al 1619, les partides de quatre fills seus. Són:

27 novembre 1605	Miquel Ramon Josep Silvestre	(pàg. 8)
12 desembre 1606	Eleonor Anna Maria Lleocàdia	(pàg. 14)
15 agost 1608	Ramon Jaume Pau	(pàg. 29)
29 gener 1610	Felip Lluís	(pàg. 46)

Aquest darrer fill devia morir el mateix dia del seu bateig ja que a l'endemà (30 de gener) va haver-hi «un albat fill del senyor Lluís de Mas de ovellas y Vilafrancha, mà major ab la creu de crestell y la porpra d'en Holler».⁽⁸⁸⁾ Malgrat que no s'indica el nom de pila, sembla que no cal dubtar que es tracta d'aquest fill, i més si tenim en compte que als pocs dies (5 de febrer), i cal creure que a resultes del part, moria la seva mare, Maria de Copons, esposa de Lluís de Masdovelles: «Eodem die [5 de febrer] y hagut cos pnt. de la lile. Sra. Maria Mas dovellas, muller del lile. Sr. Lluís Masdovelles donsell, mà major nocturno ab misa de requiem».⁽⁸⁹⁾ El llibre de procurador d'aquell any també ens en dona re-

ferències: «Més del Sor. Lluís de Masdovelles per lo nocturno de la S^a sa muller, tres lliures» (24 de febrer de 1610). Segons el llibre d'aniversaris, aquest se li celebrava el dia 6 de febrer.

L'esmentat llibre de procurador, però, ens posa en coneixement d'un altre fet relatiu a aquesta família, i és que entre l'indicat Lluís de Masdovelles i la Comunitat de Preveres vilafranquina devia haver-hi algun litigi ja que en una nota, que cal datar entre el 21 de gener i el 6 de febrer de 1610, es fa esment que el procurador de la Comunitat ha «pagat setze sous y tres per les lletres citatòries contra Lluís de Masdovelles y la Comunitat citant-lo en la causa de la comptessa que és causa de execució». Sobre aquest fet no n'hem pogut esbrinar res més.

D'en Lluís de Masdovelles contiuem trobant-ne notícies fins a l'any 1637. El 1645 ja havia mort. El 22 d'abril era el dia assenyalat per a celebrar-li l'aniversari a la parròquia vilafranquina.

L'any 1626 la Comunitat de Preveres de Vilafranca havia fet un censal de 1650 lliures a Lluís de Masdovelles de pensió anual de 82 lliures 10 sous, pagadors a 28 d'abril,⁽⁹⁰⁾ el qual fins a l'any 1652 no va ser lluit per la senyora Isabel Salbà Vallgornera, viuda de Miquel de Masdovelles i nora de l'esmentat Lluís.

Pel que podem deduir, Lluís de Masdovelles devia anar just de diner ja que tenim referències de diversos préstecs que va fer-li un tal Macià Pinyol, prevere.

Així: «Deu lo Sor. Lluís de Masdovelles sinch lliures les quals li dixí per vuit dies les quals doní a Melcior, criat seu, a 24 de novembre 1605 ab lletra de dit Masdovelles».⁽⁹¹⁾ Això té lloc tres dies abans del bateig del seu primer fill.

Deixar-li aquesta quantitat només per vuit dies devia ser un dir, ja que a 23 de desembre de 1606, aquesta vegada onze dies després del bateig del seu segon fill, i sense haver tornat encara les cinc primeres lliures, li són deixats més diners, aquesta vegada set lliures. Això sí, ara contra lliurament d'«una penyora de or» que, pel que sembla, es tractava d'un agnus. Als dos mesos, el deute total de les dotze lliures resta saldat si bé no podem posar en clar si les fa efectives el mateix Masdovelles o bé un tercer, ja que «a 23 de febrer 1607 m^e Lluís Argentera [notari] se'n aporta los agnos»,⁽⁹²⁾ o sigui, la penyora.

Novament, dos anys després, comencen a ser-li deixades pel mateix prevere més partides de diners. Són les següents:

«ha 20 de gener 1609 li dixí	4 lliures
«més deu per lo nocturno de sa muller [va tenir lloc al febrer de 1610]	3 lliures
«més a 3 de maig [1610] li dixí set lliures, dóna per penyora un agnos	7 lliures
«més a 23 de juny 1610 dexí	8 lliures»

Un total de 22 lliures que tornarà en diverses vegades. Així, a 2 de juliol d'aquell mateix any 1610, retorna deu lliures, però ens sorpen que pocs dies després, o sigui el dia 13 del mateix mes, se li tornin a deixar dues lliures que foren donades «al seu minió». I si bé el 9 de febrer de 1611 «dóna sinch lliures y cobra los contrascrits agnos», la totalitat del deute no serà saldat fins al 17 d'abril de 1616.⁽⁹³⁾

MIQUEL II DE MASDOVELLES (*1605 † ja 1643)

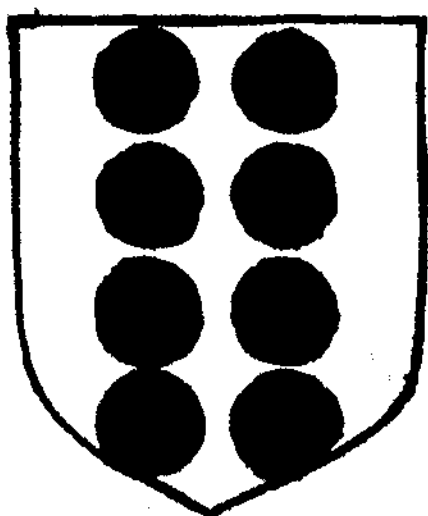
En Miquel, el primer dels quatre fills esmentats del matrimoni format per Lluís de Masdovelles i Maria Copons, es casarà amb Isabel Salbà i Vallgornera. Probablement deu tractar-se del primogènit.

D'aquest matrimoni, tot i que tenim notícia de cinc fills seus, només d'un d'ells hem pogut localitzar la partida de baptisme. Correspon a la de Lluís Salvador Anton Ma... Bernat, del dia 20 d'agost de 1631.⁽⁹⁴⁾

D'un d'aquests fills, en desconeixem nom i sexe ja que l'única dada que sabem és la de la seva defunció: «Voi als onse de dit [desembre de 1628] hi a agut un albat del Sor. Mas de Ovellas, an volgut mà magó ab tot los capellans».⁽⁹⁵⁾

D'un altre, una nena, si bé n'ignorem el nom, també només hem sabut del seu òbit: «vuy a divui de dit [gener de 1632] y hagué un albat de una filla del Sor. Mas dovelles, vulgere solemene».⁽⁹⁶⁾

Quant als altres tres, tots varons, eren: Lluís, batejat a Vilafranca, com ja hem dit, Miquel i Josep.

Vilafranca e Masdovelles
 d'argent e viii. pesses de
 torteus d'azur

Martí de Riquer a l'obra *Heràldica Catalana* des de l'any 1150 al 1550 *dóna les següents definicions: "Vilafranca e Masdovelles. D'argent e ·viii· pesses de torteus d'azur" (Sal., 35). "Vilafranca e Masdovellas. D'argent e ·viii· torteus d'atzur" (Tol., 16). "De Vilafrancha Porta argent ·viii· torteus en ·ii· pals de azur" (Llupià, 128; Mestre I, 69, i II, 27).*

La notícia d'aquests dos darrers fills, Miquel i Josep, l'extreiem de la llibreta de comunió de 1657. El fet que no es faci esment d'en Lluís ens fa creure que és que ja havia mort. Remarquem que en una partida del llibre de canaler de 1643 es diu que «Als vintinou [abril de 1643], albat de un fill del q^e Sor. Miquel de Mas de Ovellas i Vilafranca lo qual aportaren mort de Barcelona».⁽⁹⁷⁾ Com que no es fa constar el nom de pila, no ens permet de saber si efectivament correspon a l'òbit d'en Lluís o bé al d'un altre fill. De ser el d'en Lluís, hauria mort a onze anys complerts i per tant encara era albat, però ens sembla que en tractar-se ja d'un albat *post septennium* potser s'hauria fet constar aquest detall i, a més, es faria esment del tipus de celebració duta a terme. És una hipòtesi. Caldria, doncs, incloure un altre fill als cinc que ja portem localitzats d'aquest matrimoni?

I encara caldria comptar-hi el nen que s'havien afillat, com es desprèn d'aquest text: «Vuy als vint y sinch del dit [juny de 1633] y hagué albat de un fil de Masdovellas lo qual se.l hafillaren y fou general».⁽⁹⁸⁾

Pels textos de les partides dels enterraments dels fills albats d'en Miquel de Masdovelles, sabem que al juny de 1633 encara vivia, però que a l'abril de 1643 ja havia mort.

Quant a Isabel, la seva vídua, la localitzem, vivent encara, el 1657 a Vilafranca en companyia de dos fills seus, solters, Miquel i Josep. Residien, segons la llibreta de comunió d'aquell any, a la plaça de l'Oli, de fet, però, al carrer actualment denominat d'en Ferran, com exposarem més endavant, ja que aquest carrer, que podríem anomenar menor com també el del Marquès d'Alfarràs, en aquestes llibretes passaven a formar part de la plaça de l'Oli.

Volem creure que tant en Miquel de Masdovelles com la seva muller Isabel devien morir fora de Vilafranca, ja que les partides dels seus òbits no consten en els registres de la parròquia vilafranquina.

MIQUEL III DE MASDOVELLES (*1641? † 1694)

Comencem a trobar-ne dades a l'esmentada llibreta de comunió de 1657. Aleshores era solter i, com a mínim, havia de tenir uns setze anys d'edat. Pocs anys després, no en sabem la data exacta però devia ser entrada la dècada del 1660, Miquel de Masdovelles, que serà el tercer Miquel d'aquesta família, va contreure matrimoni amb Marianna Foixà, ja que entre els anys 1665 i 1671 trobem les partides de baptisme de tres fills seus. Aquests són:

24 maig 1665	Cecília Elena Antònia Isabel Marianna Josepa
30 juliol 1669	Miquel Josep Magí Benet Fèlix Anton Francisco
22 setembre 1671	Maria Magdalena Isabel Cecília Geltrudes Ignàsia. ⁽⁹⁹⁾

A més d'aquests tres fills, que hàgim pogut saber, va haver-n'hi un altre, Joan, el qual consta com a padrí, «don Juan de Masdovelles y Foxà», en la darrera partida de baptisme que acabem de citar.

En les exèquies celebrades a la parròquia de Santa Maria el dia 23 d'octubre de 1665, en memòria de «Don Felip quart Rey de España»,

veiem que Miquel de Masdovelles va ser-hi present i en un lloc privilegiat, al presbiteri. Així almenys se'n fa memòria en el llibre d'òbits de l'esmentada parròquia: «y a la altra part del presbyteri [hi havia] los cavallers se trobaren en esta vila, que foren Don Dalmau de Ivorra, Baró de St. Vicenç dels Orts, el Sr. Don Miquel de Masdovelles y Vilafranca, lo Sr. Don Onofre de Copons y Cordelles y lo Sr. Josef Terré y Codina, Baró de Canyelles».⁽¹⁰⁰⁾

Segons les llibretes de comunió de 1672 i 1674, el matrimoni format per Miquel de Masdovelles i Mariagna de Foixà continua residint a Vilafranca. En la de 1680, però, ja no hi consta.

De fet, en disposar aquesta família d'un doble domicili, Barcelona i Vilafranca, se'ns fa difícil seguir la seva trajectòria quan estan absents de la nostra vila. A més, cal comptar que també devien fer ús de la casa de les Pujades. Tant és així que precisament és en aquest darrer lloc on, l'agost de 1681, va morir en Joan de Masdovelles i Foixà, tal com veurem més endavant.

A partir d'aquests anys, Vilafranca, per als Masdovelles, prendrà un altre significat. Deixarà d'ésser un dels seus llocs habituals de residència però hi retornaran just morir. Així les partides que figuren al llibre d'òbits de la parròquia vilafranquina corresponents als tres darrers Masdovelles, tots ells morts a la ciutat de Barcelona, ens ho confirmen plenament. Vegem, de moment, les corresponents al darrer matrimoni Masdovelles:

«Als vint y vuit de dit mes de Maig del Any mil siscents noranta y quatre enterro del noble Señor don Miquel Masdeovelles y Vilafrancha; en Barcelona, y en la present vila de Vilafrancha populat, lo qual morí en dita ciutat de Barcelona als vint y sis de dit mes, y de allí fonch aportat en la pt. Vila a enterrar y lo Rt. vicary perpètuu y comunitat, juntament ab los Religiosos de St. Francesch y Sma. Trinitat de dita Vila, hisqueren a rébrer lo cadàver en la capella de nostra senyora de Montserrat, extra muros, y allí se cantà una absolta solemne a cant de orgue; y present dit cadàver que ja estava col·locat en lo llit de morts, o fèretro lo portaren processionalment en sa casa; y allí en dita sa casa se li tornà a cantar altra absolta, primerament la Rt. Comunitat, y després las religions sobreditas cada qual per son orde; y assò fonch antes del mitg dia; y després pera que lo cadàver havie ja dos dias que estave per lo camí, volgueren que en acabar vespres fos portat a la sepultura; y per ço ab la mateixa solemnitat que l'havien eixit a rébrer se aportà després de vespres en nostra Parroquial Iglésia a hont (corpore presente) se cantaren unes vespres solemnes de difunts, y

aquelles acabades fonch dit cadàver, ab la acostumada solemnitat posat a la sua sepultura la qual és dins nostra Parroquial Iglésia dins de la capella de Sant Miquel.»⁽¹⁰¹⁾

«Als vint y dos de fabrer del any mil set cents vint y sis fonch donada sepultura ecclesiàstica al cadàver de Dna. Maria Anna de Masdovellas y Foxà viuda del Noble Sr. Dn. Miquel Masdovellas y Vilafranca, la qual morí de mort natural en la ciutat de Barcelona lo dia vint de dit mes y fonch aportada a enterrar en nostra Parral, en lo vas o carner de dita casa de Masdovellas que és en la Capella de St. Miquel, se li féu la sepultura mateixa que.s féu a Don Miquel Masdovellas son marit que se trobarà en lo mes de maig dia 28 de 1694.»⁽¹⁰²⁾

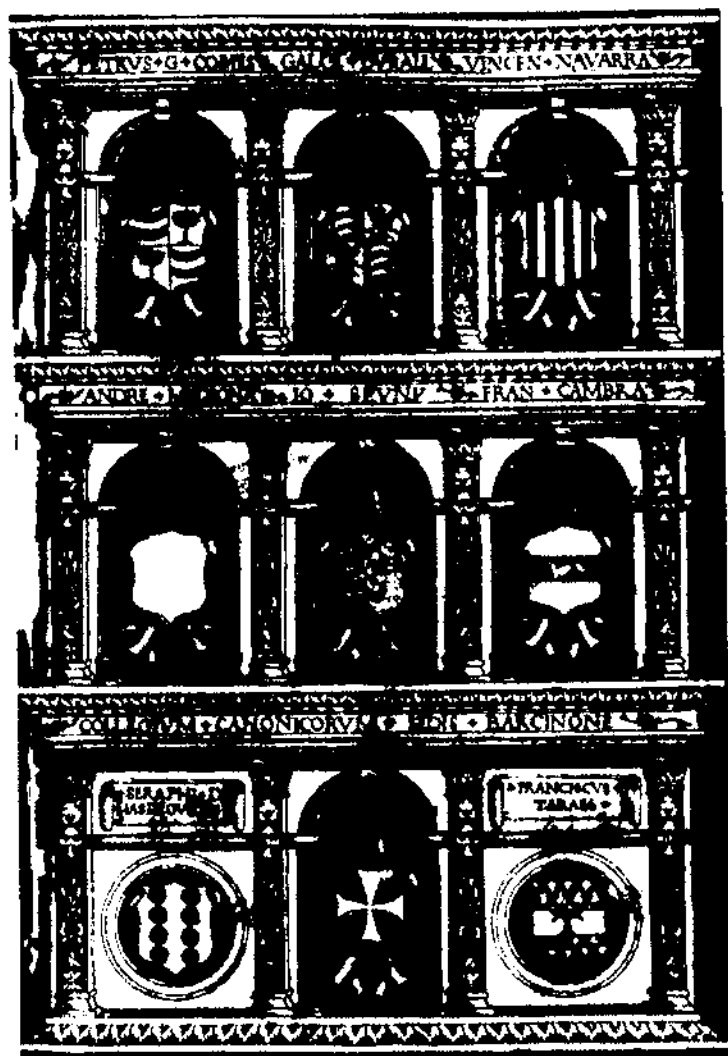
JOSEP DE MASDOVELLES (*1643? † 1710)

Germà de Miquel III de Masdovelles. El 1657 el localitzem vivint amb la seva mare, viuda, i el germà esmentat, a Vilafranca. Podria tenir aleshores uns catorze anys com a mínim.

Va seguir la carrera eclesiàstica ja que en la partida de baptisme d'un nebot seu, de 30 de juliol de 1669, en la qual consta com a padrí del batejat, s'especifica que era «Prior de Nostra Señora de Finestras». L'església de Santa Maria de Finestres havia esdevingut priorat benedictí dependent de Sant Esteve de Banyoles, però des del segle XV que ja no hi havia comunitat. En tenien cura capellans custodis del santuari sota els priors comendataris.⁽¹⁰³⁾

Va morir el 1710 com ho certifica aquesta partida: «Als vint y dos del mes de Abril de 1710 enterro del Noble Sr. dn. Joseph de Masdovellas y de Vilafrancha, Ardiaca Major y Canonge prelat de la Sta. Iglésia Catedral de Urgell lo qual morí de mort natural y corporal rebuts los Sagraments en la Ciutat de Barcelona y fonch aportat a enterrar en la pnt. Iglésia en lo Vas de sa Casa. Se li féu sepultura de Beneficiat ab assistència de las Religions de St. Franch. y SS. Trinitat ab encesa de quaranta atxas.»⁽¹⁰⁴⁾

Aquesta encesa de quaranta atxes devia ser normal en aquests tipus d'enterraments, ja que en una nota que hi ha al peu de la partida ja transcrita del senyor Miquel de Masdovelles es fa constar: «coranta siris de tres onces [en faltaren 4]».

El canonge arxiver de la Seu de Barcelona Francesc Tarafa reuní al començament del manuscrit *Speculum Pie Eleemosine pauperum Sedis Barcinone* un armorial amb els escuts d'aquells qui l'any 1536 eren canonges de la Seu. A la làmina V hom troba l'escut de Serafi de Masdovelles i el següent blasonament:

"Seraphinus de Masdovelles, villicus anni presentis. D'argent vuyt torteus de azur".

JOAN III DE MASDOVELLES (*1663? † 1681)

El considerem el primogènit del darrer matrimoni Masdovelles que va existir i nascut per allà el 1663. El fet que en les llibretes de comunió de 1672 i 1674 no consti el seu nom al davall del dels seus pares, ens indica ben clarament que encara era albat i que per tant el 1674 no devia haver complert els 12, 13 o 14 anys d'edat.

La seva vida va ser força breu ja que va morir a l'agost de 1681, tal com diu la partida de defunció que transcrivim:

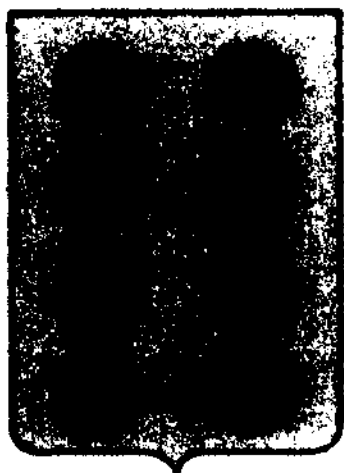
«Als setze del sobredit mes y any [agost de 1681] enterro del noble señor don Joan Masdeovelles y Foixà, fill del Señor don Miquel Masdeovellas y Vilafranca e de la Señora dona Maria Anna conjuges, en Barcelona y Vilafranca populats, lo qual morí de mort natural rebuts los sants sacraments en la casa y castell de las Puiadas parròchia de Castellví extrem de la marca, lo qual fonch aportat a enterrar en nostra parochial iglesia en lo vas dels seus dins la capella de St. Miquel de nostra Iglésia. Se li féu sepultura de Beneficiat a la qual assistiren las religions de St. Francesch y de la Sma. Trinitat de la pnt., vila.»⁽¹⁰⁵⁾

Si bé no se'ns diu res de la seva edat, pel que ja hem exposat anteriorment deuria tenir d'uns 19 a 20 anys.

Amb la seva mort, doncs, es perdria tota opció de mantenir el cognom Masdovelles ja que de l'altre germà varó que hi havia a la família no n'hem trobat més notícies que les del seu baptisme i cal creure que devia morir essent un infant.

LA DARRERA CASA DELS MASDOVELLES

Ja hem exposat que si bé els Masdovelles a principis de la tercera dècada del segle XVII deixen de residir a la casa del carrer de Santa Maria, no per això deixen de tenir-hi un altre habitatge. Així veiem que l'any 1626 el senyor Lluís de Masdovelles paga, a 15 d'agost, trenta sous de cens «per la casa al carrer d'en [sic] Canyamàs prop lo portal de m^o Farran ha comprada de la viuda Bovera».⁽¹⁰⁶⁾ El 1618 aquesta casa encara no els pertanyia ja que qui ha de pagar el cens «per la casa al carrer d'en Canyamàs prop lo portal de m^o Farran era de la viuda Bovera», són «los hereus de m^o Joan Pons, barber de Barcelona».⁽¹⁰⁷⁾

A

D

A. y A. García Carraffa a El Solar Catalán Valenciano y Balear dona quatre variants per a l'escut dels Masdovelles.

Segons aquest autor, el cognom procedeix de la comarca del Penedès.

Alguns cavallers d'aquest llinatge van pertànyer a l'Orde de Sant Joan.

Van tenir casa a Montblanc.

Les variants de l'escut són:

A - Casa del Penedès: D'argent, amb vuit rodelles d'atzur, posades en dos pals.

B - Casa de Montblanc: D'atzur, amb vuit besants d'argent, posats en dos pals.

C - Casa de Montblanc: D'atzur, amb vuit besants d'argent, posats en dos pals i bordura de catorze peces d'argent.

D - Altres Masdovelles: D'atzur, amb un estel d'or, i bordura de vuit peces d'or. El cap d'or, amb quatre pals de gules.

És clar que no perquè comprin aquesta casa vulgui dir que hi hagin de viure, i més si tenim en compte que aleshores ja disposaven de moltes altres propietats a la nostra vila, però es dona la circumstància que en el llevant següent de 1627 i posteriors, en les partides corresponents a aquest concepte, es fa una remarca, o sigui, es fa esment que «la casa al carrer d'en Canyamàs» és «al costat de la sua». La cosa, per tant, resta ben clara.

El fet que el carrer de Canyamars, actualment d'en Ferran, fos aleshores relativament curt, ens pot ajudar a situar la casa dels Masdovelles. Sabent com sabem on passava la muralla per aquest indret, o sigui, un parell de cases abans d'arribar a l'actual carrer de Ponent, tindrem la situació del portal d'en Ferran. La casa que adquireixen hi era pròxima, per tant podríem creure que s'alçava més o menys a la meitat d'aquest tram de carrer. El dubte és a poder aclarir a quina d'ambdues bandes era, si a la de l'actual col·legi de Sant Ramon o bé a la de l'actual Biblioteca Torras i Bages. Hi ha un fet, però, que ens fa decidir a prendre partit. I és el següent. Un cop desapareguda la senyora Mariagna de Masdovelles l'any 1726, els seus béns van a parar a mans del senyor Vicenç de Foixà i de Xammar, de Barcelona, «pocessor dels béns de Casa Masdovellas» (1761-1765). Més tard, a «Dª Maria Manuela Desvalls, marquesa de Llupià, viuda del Il·lre. Sr. Don Franco. Desvalls y de Alegre en la ciudad de Barcelona poblada» (1788). I, poc després, a «Don Juan Antonio Desvalls, de Ardena, y de Lupià y Alfarràs en la ciudad de Barcelona domiciliado» (1789-1794).⁽¹⁰⁸⁾

Davant d'aquestes dades i tenint en compte que l'edifici de l'actual Col·legi de Sant Ramon, a la llibreta de comunió de 1803, ens surt ciutat, a la plaça de l'Oli, per «Casa del Marquès de Alfarràs o de Llupià» i, a més a més, a continuació, es fa menció d'altres dues cases seves: «Casa vella de id.» i «Casa 2ª vella de id», com no identificar l'edifici, o part d'aquest edifici, del Col·legi de Sant Ramon amb la casa que fou dels Masdovelles?

Però encara podem jugar amb un altre argument, i és que ens adonem que els anys 1761 i 1763 actua com a procurador del senyor Francisco Desvalls y de Alegre un tal Anton Graells, menor, pagès de Vilafranca, i com a cap de casa de la família que el 1803 resideix a la «casa del Marquès de Alfarràs o de Llupià» consta un tal «Pere Anton Graells, pagès masover», casat amb «Theresa Estalella», a ben segur, doncs, un fill de l'esmentat Anton Graells.

APÈNDIX

DOCUMENT NÚM. 1

«Dissapte idus aprilis anno Domini. M^o. .CCC^o. XLII° [13 abril 1342] Guillemó Garrigues dix a mi per lo honrat en Pere de Masdoveles cavaler, present Pericó Cotteler e Bonanat Autzina de Moya e Ramonet Tort, que darà a mi a Senta Creu de maig .XV. Sol., los quals lo dit en Pere de Masdoveles devia a mi per la inquisició que feu en la cort del veguer.»

A.C.P.V. Llibre de notes d'en Berenguer Plana jurisperit de Vilafranca. Foli 12 v.

DOCUMENT NÚM. 2

«Die jovia .IIII. nonas novembris anno Domini. M^o. CCC^o. .XL°. [2 novembre 1340] se obligaren sots pena del terç sens tota requesta, e encara ab sacrament que no exiran d'esta vila, en Matheu de Figuerola e en Bernat de Figuerola fils d'en Bort de Figuerola, que en la festa de pascua primera vinent pagaran a mi .XXX. sol. que.m deuen per avocació del fet dela inquisició, la qual se feu contra els del grech d'en Masdoveles.

«Es pagat per en Ramonet Brugal fil d'en Grau (?) Brugal.»

A.C.P.V. Llibre de notes d'en Berenguer Plana jurisperit de Vilafranca. Foli 11 v.

DOCUMENT NÚM. 3

«1511, maig 1.

«Venda atorgada per Joana vídua del magnífic Jeroni Julià, cavaller, filla i hereva del magnífic Joan Berenguer de Masdovelles, cavaller, hereva també del seu germà Guillem Joan de Masdovelles, donzell, a favor de Pere Benaprés paraire de l'Arboç, d'un hort situat al terme de l'Arboç, al lloc anomenat Pou Vell, per preu de deu lliures barceloneses.»

A.C.P.V. Fons notarial, Berenguer Constantí notari de l'Arboç, Protocol (1502-1511). Folis 144 v-145.

NOTES

- (1) VICENÇ CARBONELL I VIRELLA. «Els Masdovelles, llinatge del Penedès». *Miscel·lània Penedesenca 1978*. Institut d'Estudis Penedesencs. Pp. 17 a 27.
- (2) RAFAEL CONDE DELGADO DE MOLINA. *Miscel·lània Aramon i Serra III*. Curial Edicions Ca-talanes. Barcelona, 1983. Pp. 81 a 96.
- (3) *Llibre Verd*. Foli 216.
- (4) Edició d'homenatge a Pere Giró i Romeu, Antoni Massanell i Casas i Pere Regull i Pagès. Museu de Vilafranca. 1970. P. 93.
- (5) VICENÇ CARBONELL I VIRELLA. Treball citat. P. 18.
- (6) Ibidem. P. 18.
- (7) ACA. Vària 255. Fragment del llibre de la cort del veguer. Foli 18.
- (8) ACPV. Llibre de la cort del batlle 1325. Foli 12 v. També, més notícies referents a Manseya, als folis 18 r, 36 v i 159 v.
- (9) RAFAEL CONDE. Treball citat. P. 87.
- (10) Ibidem. P. 81.
- (11) *Diccionari biogràfic Albertí*. Volum III. P. 127.
- (12) RAFAEL CONDE. Treball citat. P. 81.
- (13) ACPV. Col·lecció. Llevadors de censals i rendes.
- (14) AHCV, SN. Capbreu aniversaris església Vilafranca 1400. Foli 24 v.
- (15) ACPV. Col·lecció. Llevador de censals i rendes 1427.
- (16) *Diccionari català-valencià-balear*. Tom 6. P. 397.
- (17) ACPV. Llevador general de gra 1847-1869. Foli 123.
- (18) *Gran enciclopèdia catalana*. Primera edició. Volum 9. P. 681.
- (19) VICENÇ CARBONELL I VIRELLA. Treball citat. P. 21.
- (20) ACPV. Pergamí 523. Carpeta 5.
- (21) RAFAEL CONDE. Treball citat. P. 87.
- (22) ACPV. Pergamí 805. Carpeta 6.
- (23) Ibidem. Pergamí 659. Carpeta 6.
- (24) RAFAEL CONDE. Treball citat. P. 87.
- (25) *Gran enciclopèdia catalana*. Primera edició. Volum 9. P. 681.
- (26) ACPV. *Llibre dels deutes e de les bagues dels aniversaris*, apartat «Bagues de Ordi» 1443 a 1480.
- (27) RAFAEL CONDE. Treball citat. P. 85.
- (28) ACPV. Pergamí 872. Carpeta 7.
- (29) Ibidem. Llibre d'aniversaris II. Dia 19 de març.

- (30) Ibidem. Llibre de procurador 1407. (Malgrat que el mot «Cista» consta en el *Diccionari català-valencià-balear*, en el cas concret en què es refereix el text no sabem quin sentit donar-li.)
- (31) Ibidem. Llibre de procurador 1407.
- (32) Ibidem. *Libre dels deutes e de les bagues dels aniversaris* 1443 a 1480. Foli 100 r.
- (33) *Els castells catalans*. Volum III. Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 1971. P. 702.
- (34) JOSEP PLANAS, pvre. *Notes històriques de Santa Maria*. Vilafranca del Penedès, 1935. P. 106.
- (35) Ibidem. P. 107.
- (36) ACPV. Llibre de procurador 1443.
- (37) Ibidem. «Comptes de la vila de l'Arboç». 1455-56.
- (38) MARTÍ DE RIQUER. *Història de la literatura catalana*. Volum III. P. 522.
- (39) Ibidem. P. 527.
- (40) VICENÇ CARBONELL I VIRELLA. Treball citat. P. 23.
- (41) ACPV. Plec rendes misses quotidianes 1484.
- (42) AHCv, SN. Notari Bartomeu Llopis. Protocol XV-XXIX-5. Foli 39 r.
- (43) Ibidem. Notari Jaume Bartomeu. Llibre 1498-1503. Folis 4 r i 4 v.
- (44) Ibidem. Folis 4 v i 5 r.
- (45) ACPV. Llibre de procurador 1553.
- (46) Ibidem. Pergamí 951. Carpeta 8.
- (47) AHCv, SN. Notari Bartomeu Llopis. Capítols matrimonials 1468-1516.
- (48) ACPV. Berenguer Constantí, notari de l'Arboç. Protocol 1502-1511. Folis 144 v i 145 r.
- (49) MARTÍ DE RIQUER. Obra citada. Volum III. P. 535.
- (50) ACPV. *Libre dels deutes...* 1443 a 1480.
- (51) AHCv, SN. Notari Bartomeu Llopis. Capítols matrimonials 1468-1516.
- (52) MARTÍ DE RIQUER. Obra citada. Volum III. P. 535.
- (53) AHCv, SN. Notari Joan Llopis. Capítols matrimonials núm. 77. Bossa anys 1517-1541.
- (54) RAFAEL CONDE. Treball citat. P. 87.
- (55) No Lluís de Masdovelles, com escriu Rafael Conde.
- (56) Tampoc Joana de Vilafranca, sinó Joana Ferran.
- (57) ACPV. Llibre de canaler 1541.
- (58) Ibidem. Llibre d'aniversaris II. Dia 31 d'octubre.
- (59) Ibidem. Llibre de Pere Riu 1504-1550. Foli 145 v.
- (60) VICENÇ CARBONELL I VIRELLA. Treball citat. P. 25.
- (61) ACPV. Llevador misses quotidianes 1545.
- (62) AHCv, SN. Notari Pere Guasch. Primer llibre de testaments 1582-1593.

- (63) JOSEP IGLÉSIES. *El fogatge de 1553*. Fundació Salvador Vives Casajuana. Barcelona, 1979. P. 318.
- (64) AGUSTÍ COY I COTONAT. *Vilafranca del Penadés su historia y monumentos*. 1909. P. 590.
- (65) ACPV. Llevador misses quotidianes 1584.
- (66) AHCv, SN. Notari Pere Guasch. Primer llibre de testaments 1582-1593.
- (67) ACPV. Llibre d'aniversaris II. Dia 24 de maig.
- (68) Ibidem. Llevador rendes aniversaris 1584. Foli 51 v.
- (69) AHCv, SN. Notari Simeon Argenter. Llibre de testaments 1564-1612. Folis 26 v a 28 v.
- (70) ACPV. Llibre d'aniversaris II. Dia 26 de juliol.
- (71) AHCv, SN. Notari Simeon Argenter. Llibre de testaments 1564-1612. Folis 26 v a 28 v.
- (72) Ibidem. Notari Pere Guasch. Primer llibre de testaments 1582-1593. Foli 41 v.
- (73) ACPV. Llibre de procurador 1605.
- (74) Ibidem. Llibre d'aniversaris II. Dia 11 de gener.
- (75) Ibidem. Llevador misses quotidianes 1598.
- (76) Ibidem. Llibre de procurador 1564.
- (77) Ibidem. Llibre «posades y exidas arxiu» 1501-1587. Dia 21 abril 1564.
- (78) Ibidem. Llibre d'aniversaris II. Dia 21 d'abril.
- (79) AHCv, SN. Notari Simeon Argenter. Llibre de testaments 1564-1612. Folis 26 v a 28 v.
- (80) ACPV. Llibre de canaler 1574.
- (81) Ibidem. Llibre de procurador 1575.
- (82) Ibidem. Llibre de procurador 1575.
- (83) Ibidem. Llibre de llucier 1575.
- (84) Ibidem. Llibre de procura 1577.
- (85) RAFAEL CONDE. Treball citat. P. 87.
- (86) AHCv, SN. Notari Pere Guasch. Primer llibre de testaments 1582-1593.
- (87) Ibidem. Notari Lluís Argenter. Primer llibre de testaments 1600-1637. Maria de Copons. 26 d'octubre de 1604.
- (88) ACPV. Llibre de canaler 1610.
- (89) Ibidem. Llibre de canaler 1610.
- (90) Ibidem. «Llibre de las luicions y esmersos» 1625-1694.
- (91) Ibidem. Llibre de Macià Pinyol, prevere. Foli 38 v.
- (92) Ibidem. Foli 39 r.
- (93) Ibidem. Foli 63 r.
- (94) APSM. Llibre de baptismes 1619-1648. Foli 169.

- (95) ACPV. Llibre de canaler 1628.
- (96) Ibidem. Llibre de canaler 1632.
- (97) Ibidem. Llibre de canaler 1643.
- (98) Ibidem. Llibre de canaler 1633.
- (99) APSM. Llibre de baptismes 1661-1677. Folis 41, 88 i 105 respectivament.
- (100) Ibidem. Llibre d'òbits 1649-1673. Foli 123 r.
- (101) Ibidem. Llibre d'òbits 1674-1695. Foli 232.
- (102) Ibidem. Llibre d'òbits 1724-1737. Foli 23.
- (103) *Gran enciclopèdia catalana*. Primera edició. Volum 7. P. 476.
- (104) APSM. Llibre d'òbits 1696-1710. Foli 223.
- (105) Ibidem. Llibre d'òbits 1674-1695. Foli 81.
- (106) ACPV. Llevador de censals i censos 1626.
- (107) Ibidem. Llevador de censals i censos 1619.
- (108) Ibidem. «Capbreu de les rendes que reb el lle. Sr. Marquès de Masdovellas» (carpeta).

ABREVIATURES

- ACPV: Arxiu de la Comunitat de Preveres de Vilafranca.
- ACA: Arxiu de la Corona d'Aragó.
- AHCV, SN: Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca, Secció Notarial.
- APSM: Arxiu de la Parròquia de Santa Maria.